

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

**Актуальні проблеми
вітчизняної та всесвітньої
історії**

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15

Рівне – 2009

Збірник наукових праць “Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії”
Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету . Випуск 15 . –
Рівне : Рівненський державний гуманітарний університет , 2009 . – 311 с .

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Головний редактор:

Постоловський Руслан Михайлович, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор Рівненського державного гуманітарного університету (м. Рівне).

Заступник головного редактора:

Шелюк Людмила Олександрівна, кандидат історичних наук, професор (м. Рівне).

Науковий редактор:

Троян Сергій Станіславович, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Члени редколегії:

Жилюк Сергій Іванович, доктор історичних наук, професор (м. Острог).

Киридон Алла Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Київ).

Степанков Валерій Степанович, доктор історичних наук, професор (м. Кам'янець-Подільський).

Стоколос Надія Георгіївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне).

Фісанов Володимир Петрович, доктор історичних наук, професор (м. Чернівці).

Чухліб Тарас Васильович, доктор історичних наук (м. Київ).

Швецова-Водка Галина Миколаївна, доктор історичних наук, професор (м. Рівне);

Шеретюк Валерій Миколайович, кандидат історичних наук, доцент (м. Рівне).

Згідно постанови президії ВАК України часопис „Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії” визнано фаховим виданням у галузі історичних наук

Друкується за рішенням Вченої Ради Рівненського державного гуманітарного університету, протокол № 5 від 26 грудня 2008 р.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не співпадати з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: 33027, м. Рівне, вул. С. Бандери, 12.
Рівненський державний гуманітарний університет

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

**ПУБЛІЦИСТИКА УЛАСА САМЧУКА 1941-1943 РОКІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ
ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

**(Рецензія: Документ доби: публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років / упорядник А.Жив'юк. – Рівне:
ВАТ „Рівненська друкарня”, 2008. - 456 с. з іл.)**

Друга світова війна, будучи найтрагічнішою подією ХХ століття, болісно вплинула як на долі окремих людей та їхніх родин, так і на майбутнє різних країн, змінивши устрій післявоєнного світу. Цій проблемі присвячена досить значна історіографічна спадщина, що складалася впродовж довгих років, однак переважна її частина писалася у контексті радянської ідеології. Праці зарубіжних істориків та дослідників української діаспори оголошувалися недостовірними, тіньові, неприємні чи незручні сторінки війни просто замовчувалися. Донині у свідомості окремих науковців, політичних діячів, пересічних громадян, переважають неправдиві стереотипи, штампи, спотворені уявлення про цю трагедію середини ХХ століття.

Сучасні дослідники, звільнившись від ідеологічного диктату, у своїх численних доробках кардинально переглядають усталені раніше положення, розробляють нові підходи до вивчення низки складних питань, вводяться в обіг нові джерела. Однак, проблематичність досліджень Другої світової війни в Україні пов'язано не лише з ідеологічним тиском, часто відвертими фальсифікаціями, тим, що довгий час не були доступні необхідні архівні документи. Питання у тому, що до недавнього часу навіть у ґрунтовних дослідженнях, присвячених цій темі, Україна трактувалася лише як об'єкт територіальної експансії, яка не мала власних національних інтересів, притаманних кожній країні геополітичних орієнтирів.

Отож, дана проблема, все ще заповнена складними, неоднозначними, подекуди дражливими питаннями, до сьогодні викликає чи не найбільший інтерес та дискусії серед істориків.

Досить важливим є залучення до наукового обігу нових документів, особливо тих, які дають можливість побачити війну зсередини, очима людини, яка жила в умовах окупації, мала власні переконання, вподобання, оцінки, особливо очима відомого письменника, журналіста, активного громадського діяча, особи яскравої і водночас надзвичайно контрверсійної – Уласа Самчука. З цієї точки зору цілісне видання автентичної періодики Уласа Самчука доби Другої світової війни є цінним, подекуди унікальним, історичним джерелом, яке може слугувати своєрідним літописом, до певної міри щоденником трагічних воєнних днів, який відображав думки, сподівання, роздуми, враження, міркування письменника і журналіста.

З огляду на це, вихід у світ книги з досить вдалою та глибокою, на нашу думку, назвою: „Документ доби: публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років”, упорядником якої є кандидат історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Міжнародного економіко - гуманітарного університету імені Степана Дем'янука, відомий краєзнавець Андрій Анатолійович Жив'юк, є справою надзвичайно потрібною та актуальною.

Публіцистика Уласа Самчука в умовах німецького окупаційного режиму насправді є документом доби, адже відображала документальний дух тодішньої епохи, неоднозначної, складної та суперечливої. Збереження авторського стилю, тодішнього правопису органічно підсилюють відгомін тодішніх років. Праця дозволяє об'єктивно висвітлити постать письменника, дати оцінку його взаєминам з німецькою окупаційною владою, неупереджено проаналізувати журналістську та громадську діяльність, і що важливо – спробувати зрозуміти його дії та оцінити роль у непростий час німецького „нового порядку”.

Рецензована книга є важливою з огляду на те, що вона доповнює, деталізує, а подекуди змінює наше бачення подій Другої світової війни, дозволяє побачити ці події у людському вимірі, через статті представника української інтелігенції, якому випало уособлювати місцеву громаду Волині перед німецькою владою, співжити з окупаційним режимом.

У науково - історичному виданні зібрана вся відома воєнна публіцистика Уласа Самчука – 129 статей, з них 37 передовиць, 36 репортажів, 56 фейлетонів, які згруповані у розділи і вибудовані за хронологічним принципом. Важливо, що Андрій Анатолійович Жив'юк систематизував періодику Уласа Самчука військового часу, переважна частина якої була опублікована у газеті „Волинь” та ще у 35 легальних українських виданнях періоду німецької окупації, з яких 29 виходили на території рейхскомісаріату, 3 – на території генерал-губернаторства, та 3 – у прифронтовій зоні. Автор – впорядкував всі публікації Уласа Самчука воєнного часу в окремій таблиці (С. 34), відобразивши особливості праць за авторськими підписами і вказавши місце першої публікації. А.Жив'юк вдало поділяє передовиці Уласа Самчука на ситуативно-політичні, інструктивно-прикладні та самостійницькі і вмотивовано пояснює, що перші дві групи припадають на 1941 рік, коли зберігалися ілюзії щодо можливості формування та діяльності українських установ в умовах німецької влади.

Читаючи публіцистику Уласа Самчука, неважко помітити, що червоною ниткою його періодики 1941 - 1943 років є ідея глибокої любові до рідної землі, оспівування українських символів: Шевченка, Києва, Крут, українського села і містечка. І зроблено все це було рукою великого майстра слова та стилю. Багато висловів та думок Самчука актуальні і сьогодні. Зокрема, переконання, „що Україна – це Європа, бути європейцем це значить бути українцем”, міркування, що потрібно „виховувати молодь як мудрих творців великого цивілізованого життя”, твердження, що „без України не може бути здоровою ціла Європа, так було і так буде”.

Звичайно, в умовах окупації Улас Самчук не міг викласти на сторінках легальної преси всі свої думки, адже сам підкреслював, „що війна дає нам право тільки думати, але не казати”, він часто міркує над тим „як написати статтю, щоб вона була і добра, і розумна, і цензурна, щоб все сказала і не сказала нічого”. Думається, що своє завдання воювати не рушницею, а пером, він виконав сповна. Вдумливий аналіз воєнної періодики Уласа Самчука

дозволяє цілком солідаризуватися з точкою зору автор - упорядника книги, що відомий письменник і журналіст шукав способів співжиття, а не співпраці з німецькою владою.

Рецензована книга „Документ доби”, вирізняється, на нашу думку, трьома складовими. По-перше: це, повне, без скорочень і перекручень, зібрання та видання оригінальних текстів періодики воєнної часу Уласа Самчука. При цьому автор випрацював класифікацію публіцистики письменника, поділивши її на передовиці, репортажі та фейлетони (на таку жанрову ідентичність вказував сам Улас Самчук).

По-друге: це примітки автора - упорядника, які засвідчують його колосальну, фахову роботу, є ґрунтовним науковим коментарем. А.А. Жив'юк наводить у книзі 551 примітку, кожна з яких пояснює, уточнює, деталізує окремі терміни, думки, твердження, що зустрічаються у текстах періодики Уласа Самчука. У багатьох випадках примітки містять посилання на архівні документи, енциклопедії, монографії, фахові наукові статті тощо. У примітках окремі, подекуди спірні, факти підтверджуються різними джерелами, зокрема щоденниками, спогадами Уласа Самчука. Науковий апарат коментарів-приміток засвідчує надзвичайно кропітку, глибоку, ґрунтовну роботу автора - упорядника і його енциклопедичні знання.

По-третє: вступна стаття А.А. Жив'юка, яка містить глибокий аналіз громадського життя міста Рівне у початковий період німецької окупації, ілюструє сворідний політичний клімат центру рейхскомісаріату „Україна”. Важливо, що вступна стаття узагальнює і по-новому розкриває низку фактів, зокрема, чи не вперше систематизована структура рейхскомісаріату, склад Рівненської міської та обласної управи, прослідковано програму та основи діяльності Української ради довір'я на Волині.

Надзвичайно цікавим видається аналіз взаємин між різними напрямками націоналістичного руху в місті та створення на фоні тих подій контрверсійного образу Уласа Самчука, як редактора газети „Волинь”, як представника української інтелігенції, як співробітника німецького пресового агенства, як людини. Цінним є те, що Андрій Жив'юк не уникає, а намагається неупереджено, аналітично прослідкувати дражливі для історіографії проблеми: „У.Самчук та проблема колаборація”, „У.Самчук та єврейське питання”.

Цікавими є думки автора щодо впливу літературного доробку Уласа Самчука на український літературний процес у 1941-1943 роках, що спричинив появу молодшої когорти українських митців - „молодого волинського грона” (С. 26-27).

Зі сторінок вступної статті постає колоритний образ Уласа Самчука як особистості, як людини з притаманними їй переживаннями, сумнівами, роздумами. Цікавими є висвітлені автором сторінки особистого життя письменника у даний період, які також виявилися кардинальними та змінили його подальшу долю.

Багато висловів Уласа Самчука, надрукованих у роки війни, є пророчими. Так, письменник наголошував, що „прийде час і наша епоха буде взята під історичну лупу. Нічого не зістанеться пробачене чи недоглянуте, розбереться, розціниться, відділить те від іншого і оціниться по заслугі. Така вже роля історії..” (С. 358). Видається, що прогнозований письменником час настав, а книга „Документ доби” допоможе неупереджено, об'єктивно поглянути на історичне минуле, займе належне місце у документальній базі періоду Другої світової війни.

УДК 821.158.4

В.М.Шеретюк, П.О.Савчук

СПОГАДИ УКРАЇНИКИ

(Рецензія.: Білашевич-Кузич Л.І. Сибірська сага. – Косів: писаний камінь, 2008. – 376 с. Упорядник та літературний редактор Галина Білавич.)

Книга “Сибірська сага” Любові Іванівни Білавич-Кузьмич – це хвилюючий спомин про пережите особисто, про сотні доль людей, які пережили трагічні події – виселення українців із Івано-Франківщини та Львівщини лише в 1947 році на поселення в Сибір, а таких жорстоких переселень були десятки на західноукраїнських землях. Всі виселенці з Нижнього Березова, села, де народилася авторка, та інших населених пунктів звинувачували в участі особистій або їх рідних, родичів у національно-визвольному змаганні за відтворення незалежності України.

У спогадах йдеться про трагізм і героїку людей, які в нелюдських умовах спокутували своє споконвічне прагнення до свободи, волі, незалежності. Сказати, що книга написана емоційно, замало, спогади сповнені поваги до людей і навіть ворогів по духу, якщо вони діяли в межах людяності та елементарного дотримання законності.

У зверненні до читачів автор звертає увагу на достовірність фактів, подій, описаних у книзі, на те, що тут подано все “з документальною скрупульозністю подано факти, збережено імена, а також використано світлини з сімейних архівів” (перераховано десять прізвищ).

До кожного розділу подано спогади з творів українських поетів, зокрема Тараса Шевченка, Ліни Костенко. Вони гармонійно вплітаються в подальшу розповідь. У тексті подано назви сіл, число родин і кількість осіб у них, які внаслідок жахливих репресій були відправлені в Сибір. Розповідь про 229 невольників, репресованих із восьми сіл, яких розташували серед диких просторів сибірської тайги лише в одному із численних поселень під назвою “Омгортон”. Це розповідь про один барак, який заселили 59 родин українських патріотів-невольників в ряді їх було по декілька сімей. Саме вони в грудні 1947 року “голодні, босі і голі, ступили на чужу сибірську землю, яку скропили й освятили своїми слізьми, щоб побратися, зріднитися, утворивши єдину соборну невольничу сім'ю українських бранців” (с.4).

“Сибірська сага”, як зазначає Любов Іванівна, це спомин про всіх, хто залишився живий, дякуючи Богові, і про знущання, тортури, кпини, які вони пережили як жертви “більшовицько-комуністично-російського режиму”. І справедливо ставиться питання: “Хто відповідь сьогодні за понівечене життя, скалічене здоров'я? І як святий обов'язок, спогади є даниною пошани українцям, землякам, що залишились у сибірських снігах, залишились живі і розкидані по світу.

З М І С Т

Розділ 1. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

<i>Д.Вирський</i> УКРАЇНА В ПЕРШИХ „ПОЛОНІЯХ” (країнознавчі видання Я.А.Красінського та М.Кромера про українські землі)	3
<i>І.Вівсяна</i> ФОРМУВАННЯ ІДЕЇ «УКРАЇНСЬКОГО П’ЄМОНТУ» У ВІТЧИЗНЯНІЙ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ (кінець XIX – початок XX ст.)	8
<i>Л.Шугасва</i> В ПОШУКАХ ІСТИННОГО ПРАВОСЛАВ’Я: КІНДРАТ МАЛЬОВАНИЙ	13
<i>А.Киридон</i> МЕНТАЛЬНІ ІМПЕРАТИВИ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: «ЗСУВ ПАРАДИГМ» В УМОВАХ УТВЕРДЖЕННЯ ТОТАЛІТАРИЗМУ	16
<i>С.Шевченко</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ДОПОМОГИ В ОДЕСЬКІЙ ГУБЕРНІЇ	22
<i>В.Півоварчук</i> ЄВРОПЕЙСЬКІ ОСВІТНЬО-КУЛЬТУРНІ ЦЕНТРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	25
<i>М.Гон</i> УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ І ЄВРЕЇ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	28
<i>О.Альошина</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АРСЕНА РІЧИНСЬКОГО	31
<i>О.Гуменюк</i> СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РАДЯНІЗАЦІЇ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НА ПОЧАТКУ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	34
<i>Т.Карпукіна</i> ЗАКЕРЗОННЯ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВІЙНИ (1939-1941 РР.)	40
<i>Л.Заглинська, І.Бондар</i> ІСТОРИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АСПЕКТ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ НАРОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД (1945-1953 РОКИ)	44
<i>Л.Паніна</i> РОСІЙСЬКА ПРАВОСЛАВНА ЦЕРКВА НА ЖИТОМИРЩИНІ У 50-80-х рр. XX ст.	50
<i>О.Лицук</i> ЗАСОБИ ПРОТИДІЇ АВТОКЕФАЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ В УКРАЇНІ З БОКУ МОСКОВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ (1990-1992 РР.)	53
<i>О.Ворон</i> РИМО-КАТОЛИЦЬКА ЦЕРКВА У КОНТЕКСТІ ПЕРЕДВИБОРЧИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	58
<i>Ю. Вільховий</i> РОЗВИТОК ЦЕРКВИ ЄВАНГЕЛЬСЬКИХ ХРИСТІЯН-БАПТИСТІВ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ	61
<i>А. Гуз</i> ПОЛІТИКА ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ШКІЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ ОСВІТИ (КІНЕЦЬ XX СТ. – ПОЧАТОК XXI СТ.)	65
<i>В.Васюк</i> БАЗОВІ ЗАСАДИ СТАНОВЛЕННЯ Й ЕВОЛЮЦІЯ СУЧАСНИХ УКРАЇНСЬКО-ПОЛЬСЬКИХ ВІДНОСИН	69
<i>О.Коржик</i> ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ УКРАЇНИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА	72

Розділ 2. ІСТОРІЯ ВОЛИНІ. КРАЄЗНАВСТВО

<i>С. Прокопчук</i> БЕРЕСТЕЦЬКА БИТВА 1651 РОКУ У ВІТЧИЗНЯНІЙ ІСТОРІОГРАФІЇ XVII – ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ	76
<i>Н.Мельничук</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДІЖНОГО ГІМНАСТИЧНОГО ТОВАРИСТВА „СОКОЛ”	83
<i>Б.Бойко</i> ПОЧАТКОВА ОСВІТА НА ВОЛИНІ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIX – ПОЧАТКУ XX ст.	85

<i>О.Шмид</i> ЧЕСЬКА КОЛОНІЗАЦІЯ ВОЛИНИ У 60-70-Х РР. ХІХ СТ.	88
<i>І.Мілясевич</i> НАРОДНІ БІБЛІОТЕКИ ВОЛИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ	93
<i>Г.Капустін</i> ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПАМ'ЯТКООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БРАТСТВ НА ВОЛИНИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	98
<i>О.Дем'янюк</i> СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ НА ВОЛИНИ В КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКИХ ДЕРЖАВОТВОРЧИХ ПРОЦЕСІВ НАВЕСНІ 1917 РОКУ	102
<i>В.Панасюк</i> УКРАЇНСЬКА ШКІЛЬНА СПРАВА НА ВОЛИНИ У 1920–1939 РОКАХ: ЕТНОПОЛІТИЧНІ ЗАСАДИ	107
<i>Ю.Крамар</i> ПОЛІТИКА ВОЄВОДСЬКОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ Г.ЮЗЕВСЬКОГО ЩОДО ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ НА ВОЛИНИ У 1920-1930-Х РР.	111
<i>В.Борщевич</i> ОБРАЗКИ ПОВСЯКДЕННОСТІ ПРАВОСЛАВНИХ СВЯЩЕНИКІВ ВОЛИНИ 20-30-Х РР. ХХ СТ.	115
<i>Ф.Рябчикова</i> ВИДИ ТА ФОРМИ КОМПЛЕКТУВАННЯ ФОНДІВ В ЕТНОГРАФІЧНОМУ ВІДДІЛІ ВОЛИНСЬКОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО МУЗЕЮ	119
(1920 – ПОЧ. 1930-Х РР.) <i>В.Доброчинська</i> РІВНЕНСЬКА УКРАЇНСЬКА ГІМНАЗІЯ (1923–1939)	123
<i>Я.Цецик</i> ПОЧАТОК ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ НА ВОЛИНИ (1925-1928 РР.)	128
<i>В.Ковальчук</i> СТЕПАН КОВАЛЬ ("РУБАШЕНКО") – КОМАНДИР ЗАГОНУ УПА "КОТЛОВИНА" НА ВОЛИНИ	135
<i>О.Ленартович</i> ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПОЛІТИЧНИХ СТРУКТУР НА ВОЛИНИ У ПЕРІОД РАДЯНІЗАЦІЇ 1939-1941 РР.	138
<i>Т.Самсонюк</i> ЖІНКИ ЯК ОБ'ЄКТ РЕПРЕСІЙ НКВС НА ВОЛИНИ (1939-1941 РР.)	142
<i>В.Писцьо</i> ОРГАНІЗАЦІЙНО-СУСПІЛЬНІ ЗМІНИ В КОНТЕКСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ОКУПАЦІЙНОГО РЕЖИМУ НА РІВНЕНЩИНІ	147
<i>А.Жив'юк</i> ПОЛІТИЧНА СИТУАЦІЯ В м.РІВНОМУ В ПОЧАТКОВИЙ ПЕРІОД НІМЕЦЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (сер. 1941 – поч. 1942 рр.): СТОРІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ УРДВ	151
<i>С.Шульга</i> АНТИФАШИСТСЬКИЙ РУХ ВОЛИНСЬКИХ ЧЕХІВ	156
<i>В.Борщевич</i> ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ ПРАВОСЛАВНОГО ДУХОВЕНСТВА ВОЛИНИ 40-Х – 80-Х РР. ХХ СТ.	159
<i>П.Савчук</i> ОБЛАШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ПОЛЬЩІ І ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ У ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД	164
<i>Г.Борейко</i> КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКІ ПРОЦЕСИ РІВНЕНЩИНИ В УМОВАХ РАДЯНСЬКОЇ ДІЙНОСТІ: 50-60 РОКИ ХХ СТОЛІТТЯ	168

Розділ 3.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ.

ІСТОРІЯ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН І ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ

<i>В.Ореховський</i> ПОШИРЕННЯ ХРИСТІАНСТВА ТА "ВЕЛИКЕ ПЕРЕСЕЛЕННЯ НАРОДІВ" (IV – VII ст.)	172
<i>Т.Олексієвець</i> ПРАГА X-XIII СТ.: ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ МІСТОУТВОРЕННЯ	176
<i>Р.М. Постоловський</i> ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ЧЕСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНО- ДЕМОКРАТИЧНИХ ІДЕЙ І ТРАДИЦІЙ	179
<i>Г. Хлібовська</i> НІМЕЦЬКЕ ПИТАННЯ У ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ДИПЛОМАТІЇ КІНЦЯ 40-Х – ПОЧАТКУ 70-Х РОКІВ ХІХ СТОЛІТТЯ	183

<i>І.Петлюк</i> НАЦІОНАЛЬНЕ САМОВИЗНАЧЕННЯ НАРОДІВ БОСНІЇ І ГЕРЦЕГОВИНИ: ПРОБЛЕМА ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ (1875-1914 РР.)	188
<i>Л.Валюх</i> ГЕЛЬГОЛАНДСЬКО-ЗАНЗІБАРСЬКИЙ ДОГОВІР (1890 р.): ПОЛІТИЧНА ОЦІНКА В АНГЛІЇ	191
<i>Н.Плюта</i> СПРАВА ДРЕЙФУСА У КОНТЕКСТІ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУСІЙ У ФРАНЦІЇ	195
<i>Т.Чаркіна</i> ПОГЛЯДИ М.ВЕБЕРА НА ЗАРОДЖЕННЯ КАПІТАЛІЗМУ	198
<i>С.Троян</i> ПЛАНИ СТВОРЕННЯ “МІТТЕЛЬЄВРОПИ” У ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ВИМІРІ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ ст.	200
<i>Б.Бернадський</i> ДІЯЛЬНІСТЬ АВСТРО-УГОРСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ РОЗВІДОК НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ НАПЕРЕДОДНІ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	205
<i>О.Ворон</i> ПРОЦЕС ТВОРЕННЯ СПІЛКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МІЖВОЄННІЙ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ (1918 – 1938 рр.)	211
<i>М.Боровець</i> РЕАКЦІЯ ДРУГОЇ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ НА ПОДІЇ МІОНХЕНСЬКОЇ ЗМОВИ	215
<i>О.Дукмас</i> ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНИЙ КРИТЕРІЙ ЦЕНТРАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ	217
<i>О.В.Іванченко</i> СПІВПРАЦЯ ВИШЕГРАДСЬКИХ ДЕРЖАВ У ГРУПІ В ПЕРІОД З 1991 ПО 1995 РІК	221
<i>І.Мартинчук</i> СЛОВАЦЬКО-УКРАЇНСЬКЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У 1993-2000 РР. У КОНТЕКСТІ ВІДНОСИН З РОСІЄЮ	224

Розділ 4.

ПОЛІТИЧНІ ІДЕЇ ТА ПРОЦЕСИ В ІСТОРИЧНОМУ КОНТЕКСТІ. МЕТОДОЛОГІЯ, ІСТОРИОГРАФІЯ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВО

<i>Т.Ковальчук</i> ІСТОРІЯ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ КІНЦЯ ХVІІІ – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ІВАНА ФРАНКА	227
<i>С.Грипич, О.Граб</i> КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКЕ ЖИТТЯ ГАЛИЧИНИ КІНЦЯ ХІХ – ПЕРШОЇ ТРЕТИНИ ХХ СТОЛІТТЯ (ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ)	231
<i>С.Чибирак</i> ПОСТАТЬ ПАВЛА ПЛАТОНОВИЧА ЧУБИНСЬКОГО В РАДЯНСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ	237
<i>А.Кукурудза</i> ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ ПРАВОСЛАВ'Я НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ 20-Х РР. ХХ СТ.: ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ	241
<i>В.Чура</i> КОМПАРТИЙНА “ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ” ТА РОЗГОРТАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ДЕМОКРАТИЧНОГО РУХУ НАПРИКІНЦІ 80-Х – ПОЧАТКУ 90 РР. ХХ СТ., (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЗАГАЛЬНОСОЮЗНИХ І РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАНЬ).....	249
<i>Ю.Олексін</i> МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ РИС ГРОМАДЯНСЬКОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ НА УРОКАХ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІСТОРІЇ	253
<i>Л.Шинкаренко</i> РАДЯНСЬКА ТА РОСІЙСЬКА ІСТОРИОГРАФІЇ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ НОВОГО КУРСУ Ф.Д. РУЗВЕЛЬГА	259
<i>І.Десятиччук</i> КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ ПРОБЛЕМИ СУСПІЛЬНОГО РУХУ «ПРАЗЬКОЇ ВЕСНИ» В КОНТЕКСТІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЇЇ ДЖЕРЕЛЬНОЇ БАЗИ	261
<i>Г.Новічков</i> ПОПУЛІЗМ У ІСТОРИЧНОМУ РОЗВИТКУ	266
<i>К.Цинк</i> ПРАВА ЛЮДИНИ І РЕПРОДУКЦІЙНЕ КЛОНУВАННЯ ЛЮДСЬКИХ ІСТОТ	270
<i>Є.Єсталь</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПОЛІТИЧНІ СВОБОДИ В АВТОБІОГРАФІЧНИХ НАРИСАХ КОЛИШНІХ ДІЯЧІВ НЕЗАЛЕЖНОГО САМОВРЯДНОГО ОБ'ЄДНАННЯ «СОЛІДАРНІСТЬ»	275
<i>В.Мандрагеля</i> МІЖНАРОДНА БЕЗПЕКА: ІНТЕГРАТИВНІ ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ	279

Розділ 5.

МАТЕРІАЛИ П'ЯТОЇ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ, АСПРАНТІВ ТА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ „ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВОГО МИСТЕЦТВА” ЗА НАУКОВИМ НАПРЯМОМ: „КІННОТА У ВІЙНАХ: ВІД ДАВНИНИ ДО СУЧАСНОСТІ” (РІВНЕ, 27 – 28 ЛИСТОПАДА 2008 р.)

<i>А.Поспелов, В.Шлякин</i> ФОРМИ ДІЙСВИЙ КАВАЛЕРИИ В СРЕДНЕВЕКОВОЙ ЯПОНИИ V-XVII ВВ.: ВЗГЛЯД ЕВРОПЕЙСКИХ ИССЛЕДОВАТЕЛЕЙ	283
<i>Р.Савчук</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВІЙСЬКОВІ СИЛИ У ДІЯЛЬНОСТІ ГАЛИЦЬКО-ВОЛИНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XIII СТ.	287
<i>А.Харук</i> КОНЦЕПЦІЯ „КАВАЛЕРІЙСЬКОГО ЛІТАКА” ТА СПРОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	290
<i>А.Дергачёва</i> КАВАЛЕРІЯ СТРАН ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ НАКАНУНЕ І В ПЕРІОД ВТОРОЇ МИРОВОЇ ВОЙНИ: СОСТОЯНИЕ І РАЗВИТИЕ	293
<i>А.Поспелов</i> КАВАЛЕРІЙСЬКІ І БРОНЕКАВАЛЕРІЙСЬКІ ПОДРАЗДЕЛЕННЯ ВОЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ І НЕОФИЦИАЛЬНЫХ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ОБРАЗОВАНИЙ В ВОЕННЫХ КОНФЛИКТАХ ПОСЛЕДНЕЙ ЧЕТВЕРТИ XX ВЕКА	296

Розділ 6.

РЕЦЕНЗІЇ, АНОТАЦІЇ, РЕФЕРАТИ, ОГЛЯДИ

<i>Б.Савчук, П.Савчук</i> ПРО ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО. (ПРИЩЕПА БОГДАН, ПРИЩЕПА ОЛЕНА. ІСТОРИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО ВОЛИНИ: НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК Б.А.Прищепа, О.П.Прищепа. – Рівне: ПП ДМ, 2008. – 352 с.; іл.	299
<i>О.Дем'янюк</i> ВОЛИНСЬКА ПЛАСТОВА МОЛОДЬ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ 20-30-Х РОКІВ XX СТОЛІТТЯ (Рец.: Візитів Ю.М. Пластовий рух на Волині в міжвоєнний період: Монографія. – Рівне-Львів, 2008. – 180 с.)	301
<i>Р.Давидюк</i> ПУБЛІЦИСТИКА УЛАСА САМЧУКА 1941-1943 РОКІВ ЯК ДЖЕРЕЛО ВИВЧЕННЯ ПРОБЛЕМ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (Рецензія: Документ доби: публіцистика Уласа Самчука 1941-1943 років / упорядник А.Жив'юк. – Рівне: ВАТ „Рівненська друкарня”, 2008. - 456 с. з іл.)	302
<i>В.М.Шеретюк, П.О.Савчук</i> СПОГАДИ УКРАЇНИКИ (Рецензія.: Білашевич-Кузич Л.І. Сибірська сага. – Косів: писаний камінь, 2008. – 376 с. Упорядник та літературний редактор Галина Білавич.)	303
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	306
ЗМІСТ	308

Наукове видання

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Збірник наукових праць

Випуск 15

Відповідальний за підготовку збірника до видання – С.С. Троян

Комп'ютерна верстка – С.С.Троян, О.Ю.Третяк

Обкладинка – О.Я.Тарасюк

Підписано до друку 25. 03. 2009 р. Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Наклад 100. Обліково-видавничих аркушів 31,7. Віддруковано засобами оперативної
поліграфії ПП Самборський І.О., вул. Толстого, 3, м. Рівне, Україна, 33028.

Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету: Збірник наукових праць. – Рівне:
РДГУ, 2009. – Випуск 15. – 311 с.